

Dzimšanas dienas

Kārļa Pariņa stāsts
Amandas Krūmiņas ilustrācijas

Dzimšanas dienas, vismaz bērniem, ir zināmākie un laikam jau arī visvairāk gaidītie svētki. Ja tu pajautātu desmit draugiem, kā tu domā, kuŗus svētkus katrs gaidītu visvairāk? Ziemassvētkus? Pirmo (vai varbūt pēdējo) skolas dienu? Futbola sezonas sākumu? Vai varbūt tomēr to pašu dzimšanas dienu?

Senatnē laika atskaite notika, sekojot norisēm dabā. Tad cilvēki nesvinēja dzimšanas dienas, jo tikai aptuveni zināja, kad tie dzimuši: ap pureņu ziedēšanas laiku, ap rudzu

Nedēļa week	Pirmdiena Monday	Otrdiena Tuesday	Trešdiena Wednesday	Četrtdiena Thursday	Piektdiena Friday	Sestdiena Saturday	Svētdiena Sunday
48						1	2
49	3	4	5	6	7	8	9
50	10	11	12	13	14	15	16
51	17	18	19	20	21	22	23
52	24	25	26	27	28	29	30
53	31						

24 - ZIEMASSVĒTKU VAKARS
25 - PIRMAIE ZIEMASSVĒTKI - KRISTUS DZIMŠANAS DIENA
26 - OTRIE ZIEMASSVĒTKI
31 - VEĢGADA VAKARS

plaujas laiku vai tad, kad bija lielā sniega vētra.

Vēlāk valdnieki un baznīca ieviesa kalendārus un sāka svinēt savus svētkus noteiktās dienās. Tāpat kā senie gadskārtu svētki, arī jaunieviestie svētki atkārtojās katru gadu. Tika svinētas valdnieku dzimšanas dienas. Piemēram, ēģiptiešu faraons pirms vairāk nekā 4000 gadiem svinēja savu dzimšanas dienu, līksmojot kopā ar saviem pils ļaudīm. Tā ir rakstīts Bībelē. Bībelē stāstīts arī par vēl kādu dzimšanas dienu. To mēs svinam katru gadu. Tā ir Kristus dzimšanas diena, ko mēs pieminam kristīgajos Ziemassvētkos.

Tagad dzimšanas dienas svin gandrīz visur pasaulē. Par ko tu priecājies savā dzimšanas dienā? Par draugiem?

Baloniem? Kliņģeri,
spēlēm un
dāvanām? Vai ko
citu?

Senos laikos
draugus uz
dzimšanas dienām
aicināja tāpēc, lai
svinētājs būtu

pasargāts no ļaunajiem gariem. Tagad
draugus vairs neaicina šī iemesla dēļ.

Ir izveidojusies tradīcija likt svecītes uz
dzimšanas dienas kliņģera vai kūkas. Tā
ir ieraža, kas nāk no senās Vācijas. Tika
uzskatīts, ka svecēm arī piemīt burvju
spēks, kas spēj atvairīt ļaunos garus, ja
nu ar labajiem draugiem vien nepietiktu.

Dzimšanas dienās iederas arī
dziedāšana. Angliski runājošās zemēs

dzied: „Happy birthday to you!”. Vācieši dzied: „Hoch soll er leben!”. Un francūži: „Joyeux anniversaire!”. Latvieši dzimšanas dienās, kāzās vai citos gadījumos, kad kādam jānovēl laba laime, parasti dzied vienu no vairākām apsveikuma dziesmām: „Daudz baltu dieniņu!”, „Augstu laimi, prieku!” vai „Sveicinām, vēlējam!” Kuŗa dziesma tev patīk labāk?

Skolotāju / vecāku lapa

Virsraksts: *Dzimšanas dienas*

Autors: *Kārlis Pariņš*

Ilustrators: *Amanda Krūmiņa*

Līmenis

LIX: 37

Valodas līmenis: A2

Piemērotais vecums: 4.-7. klase

Vārdu saraksts

Paplašinātais vārdu krājums

aicināt	<i>to invite</i>
apsveikšana	<i>congratulation</i>
atturēt	<i>to hold back</i>
burvju spēks	<i>magical power</i>
gadījums	<i>occasion, instance</i>
iespēks	<i>reason</i>
iespiests	<i>printed</i>
kāzas	<i>wedding</i>
kliņģeris	<i>pretzel shaped birthday cake</i>
laika atskaite	<i>accounting of time</i>
liksmot	<i>to rejoice</i>
norise	<i>process</i>
paradums, ieraža	<i>habit, custom</i>
piederēt	<i>to belong to</i>
pieminēt	<i>to remember, recall</i>
svinētājs	<i>a person who celebrates</i>
valdnieks	<i>ruler</i>

Izteicieni un īpašais vārdu krājums

baznīca	<i>church</i>
Bībele	<i>Bible</i>
eģiptiešu faraons	<i>Pharaoh of Egypt</i>
gaidītākie svētki	<i>most hoped for festivities</i>
kristīgs	<i>Christian</i>
ļāunie gari	<i>evil spirits</i>
(no)vēlēt labu laimi	<i>to wish good luck</i>
pils ļaudis	<i>the people who live in a castle</i>
pureņu ziedēšanas laiks	<i>the time the marsh marigold blooms</i>
rudzu pļaujas laiks	<i>the time rye is harvested</i>
sniega vētra	<i>snowstorm</i>

Pārrunu jautājumi

- Tekstā ir daudz lasītājam domātu jautājumu. Lasot tekstu stundā, iespējams pie jautājumiem apstāties un tos pārrunāt. Daži papildu jautājumi:

- Vai skolēni prot vēl kādu apsveikuma dziesmu? Nodziediet to!
- Kura apsveikuma dziesma tev vislabāk patīk?
- Kādas vēl dzimšanas dienas tradīcijas piekopj ģimenē vai skolā?
- Vai skolēni svin vārda dienas? Vai viņi zina, kad katram ir vārda diena?

Nodarbības stundā

1. Skolēni kopā lasa stāstu un atbild uz teksta jautājumiem.
2. Skolēni dzied dažādās pieminētās apsveikuma dziesmas un nobalso par to, kuŗa patīk vislabāk.
3. Skolēni iemācās un kopā nodzied „Sveicinām, vēlējam”.
4. Skolēni izveido klases dzimšanas dienu kalendāru un to pieliek pie sienas.
5. Skolēni pārrunā vārda dienas tradīcijas.
6. Skolēni noskaidro, kad katram skolēnam ir vārda diena.

Uzdevumi / Darba lapas

1. Meklē vārdus! - 1. uzdevums
2. Teikumi - 3. uzdevums

Rakstu darbi

1. Kā rakstīt ielūgumu? - 2. uzdevums
2. Pētījumi - vispārējā nodarbība
(Ieteikumi pētījumiem: 1) dažādās dzimšanas dienu tradīcijas pasaulē, 2) kā svin dzimšanas dienu kādā citā valstī (ne savā mītnes valstī)? 3) Kādi ir tradicionālie dzimšanas dienas ēdieni trīs dažādās valstīs? utt.)

Runas vingrinājumi

1. Skolēni parāda un izstāsta par savu pētījumu (skat. 2. rakstu darbu nodarbību)

Dziesmas

1. „Augstu laimi, prieku”
2. „Daudz baltu dieniņu”
3. „Sveicinām, vēlējam”

Meklē vārdus!

Atrodi vārdus un apvelc tos!

1. apsveikt 2. kāzas 3. liksmot 4. kliņģeris 5. dzimšanas diena 6. sveces 7. svinēt 8. gadījums 9. svētki 10. paradums 11. novēlēt labu laimi 12. dāvana

Ņ	Č	L	G	P	M	N	N	F	K	S	V	E	C	E	S
N	O	V	Ē	L	Ē	T	L	A	B	U	L	A	I	M	I
O	K	R	U	Ī	Ž	J	R	E	S	R	A	A	T	S	Ķ
U	V	L	E	S	A	Z	Ā	K	N	E	N	L	E	Ļ	Ņ
Ē	H	Z	I	I	G	Š	U	Z	I	Š	E	M	Ū	Ē	A
O	E	Ļ	Ž	Ņ	F	I	V	L	T	J	I	E	N	Ž	N
P	K	P	A	L	Ģ	K	S	I	Ē	A	D	L	C	Z	A
A	L	V	A	F	Ū	E	G	Č	N	D	S	E	P	B	V
R	T	P	P	K	Ģ	Z	R	T	I	U	A	P	E	G	Ā
A	K	E	S	E	O	E	S	I	V	T	N	O	Ņ	Z	D
D	A	R	V	S	M	Ū	H	N	S	G	A	P	R	Ē	L
U	C	O	E	A	D	N	I	L	M	T	Š	J	A	N	Z
M	N	A	I	F	Š	P	L	Ī	K	S	M	O	T	A	Ķ
S	U	Ē	K	Ģ	K	Ā	Ķ	E	L	Ķ	I	V	E	R	B
Ņ	K	K	T	O	R	F	Ī	N	Ņ	R	Z	Ģ	J	Ž	S
G	A	D	Ī	J	U	M	S	A	L	Ū	D	L	F	E	Ā

Kā rakstīt ielūgumu?

- ❖ Ielūgumā jāraksta:
 1. uz ko aicina;
 2. kad notiks — gads, diena, mēnesis un laiks;
 3. kur notiks;
 4. kas aicina;
 5. līdz kuram laikam jāatbild.

- ❖ Dažkārt aicina daudz cilvēku, citreiz – tikai dažus. Mazākām viesībām ielūguma sākumā raksta uzrunu aicinātajam cilvēkam, piemēram, “Mīļā māsīca!”. Ja aicinās daudz cilvēku, tad ielūgumus drukās un uzrunai būs atstāta līnija, kurā uzruna ierakstāma ar roku.
- ❖ Jāuzraksta, kā sagatavoties svinībām. Piemēram, ja paredzēta peldēšana, tad viesiem jāzina, ka jāpaņem līdzī peldkostīmi.
- ❖ Jāatceras, ka:
 - Uzrunai seko izsaukuma zīme.
 - Vārdus “Tu” un “Jūs” ielūgumā, tāpat kā vēstulē, raksta ar lielajiem sākuma burtiem.
- ❖ Jāparakstās, lai ir skaidrs, kas aicina.
- ❖ Jānorāda, līdz kuram laikam viesim jāatbild, vai varēs piedalīties.

Sagatavojies rakstīt! Aizpildi tabulu ar informāciju!

Kas jāatceras?	Ko es savā ielūgumā rakstīšu?	Neaizmirsti:
Uzrunā aicināto cilvēku!		Uzrunai seko izsaukuma zīme!
Uz ko aicina?		Uzraksti, vai notiek dzimšanas dienas viesības vai kas cits! Vēstulēs "Tu" un "Jūs" raksta ar lielajiem sākuma burtiem.
Kad notiks ?		Diena, mēnesis, pulksteņa laiks. Mēnešu un nedēļas dienu nosaukumus latviešu valodā neraksta ar lielajiem sākuma burtiem.
Kur notiks?		Kādā vietā viesības notiks? Kāda ir šīs vietas adrese?

Kā gatavoties?		Kas jāņem līdzi?
Kas aicina?		
Līdz kuram laikam jāatbild?		Nosaki datumu un uzraksti tālruna numuru vai e-pasta adresi!

Tagad raksti ielūgumu! Raksti uz baltas lapas un skaistā rokrakstā! Pārraksti visu svarīgo informāciju no tabulas. Mēģini, lai izdodas pēc iespējas skaistāk! Ielūgumu izgrezno ar kādu zīmējumu vai izgriez savu rakstīto tekstu un uzlīmē to uz krāsainas vai īpaši sagatavotas papīra lapas!

Teikumi

Izveido teikumus no dotajiem vārdiem! Teikumā jābūt vismaz pieciem vārdiem. Pirms katra lietvārda jāraksta kādenis jeb īpašības vārds. Vārdi drīkst būt dažādos locījumos.

dziesma	laime	svētki	domāt	svinēt	līksmot
ļaudis	pasaule	dāvana	draugs	dziedāt	latvieši

1. _____

2. _____

3. _____

4. _____

5. _____

6. _____

7. _____

8. _____

9. _____

10. _____

11. _____

12. _____

Pētījumi

Kas ir pētījums? Pētījums dod iespēju tuvāk iepazīties ar interesantu tēmu.

- Pētījumu veic, izmantojot references materiālus bibliotēkā, internetā vai izjautājot zinošus cilvēkus.
- Pētījumu atrāda skolotājam rakstiski vai mutiski. Daudziem pētījumiem noder kāda ilustrācija, grafisks attēlojums, zīmējums vai video.
- Skolotāja ar skolēnu vienojas par pētījuma tēmu, garumu un plašumu. Kopīgi nosaka vērtēšanas kritērijus. Piemēram, vienojas, ka pētīs kādu cilvēku, ka par šo cilvēku uzrakstīs vienu lappusi garu biogrāfiju un pievienos šā cilvēka attēlu. Biogrāfiju iesniegs skolotājam, izlabos norādītās kļūdas un pēc tam rakstu ar attēlu izliks apskatei pie sienas.
- Ja skolēni labi sagatavojuši savu pētījumu, viņi to var parādīt visiem klasesbiedriem, citiem skolēniem vai ar to uzstāties kādā sarīkojumā.

Dzimšanas dienas. Vārdu mežģa atslēga

1. apsveikt 2. kāzas 3. liksmot 4. kliņģeris 5. dzimšanas
diena 6. sveces 7. svinēt 8. gadījums 9. svētki
10. paradums 11. novēlēt labu laimi 12. dāvana

										S	V	E	C	E	S
N	O	V	Ē	L	Ē	T	L	A	B	U	L	A	I	M	I
	K										A				
		L		S	A	Z	Ā	K			N				
			I								E				A
				Ņ					T		I				N
P				Ģ					Ē		D				A
A			A		E				N		S				V
R			P				R		I		A				Ā
A			S					I	V		N				D
D			V						S		A				
U			E								Š				
M			I				L	Ī	K	S	M	O	T		
S			K								I				
			T								Z				
G	A	D	Ī	J	U	M	S				D				

Augstu laimi, prieku!*

Augstu laimi, prieku no sirds vēlējam!
Augstu laimi, prieku no sirds vēlējam!
Lai zied rozes, lai zied neļķes tavā dzīves celiņā!
Lai zied rozes, lai zied neļķes tavā dzīves celiņā!

Lai dzīvo sveiks, lai dzīvo sveiks!
Lai dzīvo sveiks, lai dzīvo sveiks!
Lai dzīvo sveiks, lai dzīvo sveiks!
Lai dzīvo sveiks, lai dzīvo sveiks!

Sveiks lai dzīvo, sveiks lai dzīvo, lai dzīvo sveiks!
Sveiks lai dzīvo, sveiks lai dzīvo, lai dzīvo sveiks!

Noklausies kādu no šiem ierakstiem:

Labvēlīgais tips: <https://www.youtube.com/watch?v=bNf-kq9jA2o>

Jānis Āre: <https://www.youtube.com/watch?v=tx4EpYEvzgs>
(sāc klausīties 1:25)

* Šis ir tikai viens no iespējamiem dziesmas vārdu un melodijas variantiem.

Sveicinām, vēlējam!

Sveicinām, vēlējam
Jums labu laimi,
Ilgus gadus nodzīvot!
Sveicinām, vēlējam
Jums labu laimi,
Ilgus gadus nodzīvot!

Ar veselību, ar visu labu,
Ar siltu jauku vasariņ'!

Lai aug gurķi, līki kā kruķi,
Zirnīši ābolu lielumā!

Lai aug vārpas rudziem un miežiem
Spriguļu vāles lielumā!

Govis kā laivas, zirgi kā lauvas,
Visi kā sudrabā mazgāti!

Sveicinām, vēlējam
Jums labu laimi,
Ilgus gadus nodzīvot!
Sveicinām, vēlējam
Jums labu laimi,
Ilgus gadus nodzīvot!

Noklausies šos ierakstus:

Tikovsku ģimene: <https://www.draugiem.lv/music/18416730/>

Folkloras kopa "Skandi": <https://www.youtube.com/watch?v=Q85I1sEWUDo>

Sveicinām, vēlējam!

Sveicinām, vēlējam
Jums labu laimi,
Ilgus gadus nodzīvot!
Sveicinām, vēlējam
Jums labu laimi,
Ilgus gadus nodzīvot!

Ar veselību, ar visu labu,
Ar siltu jauku vasariņ'!

Lai aug gurķi, līki kā kruķi,
Zirnīši ābolu lielumā!

Lai aug vārpas rudziem un miežiem
Spriguļu vāles lielumā!

Govis kā laivas, zirgi kā lauvas,
Visi kā sudrabā mazgāti!

Sveicinām, vēlējam
Jums labu laimi,
Ilgus gadus nodzīvot!
Sveicinām, vēlējam
Jums labu laimi,
Ilgus gadus nodzīvot!

Noklausies šos ierakstus:

Tikovsku ģimene: <https://www.draugiem.lv/music/18416730/>

Folkloras kopa "Skandi": <https://www.youtube.com/watch?v=Q85I1sEWUDo>